

Oeverzwaluw (*Riparia riparia*) 2019 in Gemeente Bergeijk

Ambassadeur zwaluwen

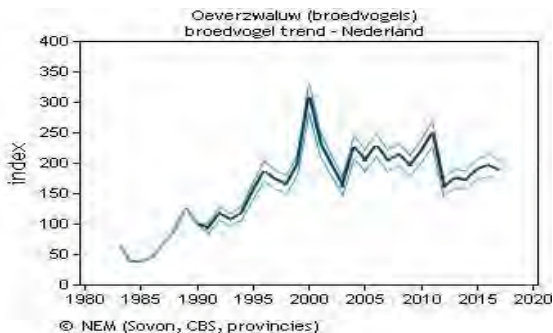
Gemeente Bergeijk is sinds 2012 ambassadeur van van vijf vogels met zwaluw in hun naam. De drie zwaluwen huis-, boeren-, en oeverzwaluw. De gierzwaluw en de nachtzwaluw. Deze laatste twee behoren niet tot de zwaluwen maar hebben allebei een eigen familie waartoe ze behoren. Alleen de naam zwaluw verbindt ze met elkaar. Dit onderzoek treft alleen de oeverzwaluw in gemeente Bergeijk. De overige zwaluwen zijn hierbij niet opgenomen.

Korte omschrijving oeverzwaluw

Oeverzwaluwen nestelen in steilwanden van natuurlijke oevers of, veel vaker, afgravingen, gronddepots of andere gevolgen van menselijke bedrijvigheid. Omdat geschikte broedgelegenheid doorgaans maar korte tijd beschikbaar is, zijn jaarlijkse verplaatsingen van kolonies aan de orde van de dag.

Ook de landelijke aantallen variëren enorm, met na de eeuwwisseling in gunstige jaren

tot 30.000 paren maar in andere jaren nog niet de helft. Nog diepere inzinkingen, zoals midden jaren tachtig, vielen samen met extreme droogte in de Sahel, het overwinteringsgebied. Grootschalige oeverafslag langs de Grensmaas, de enige rivier met volledig natuurlijke oevers, kan enkele duizenden oeverzwaluwen nestgelegenheid bieden.

Broedtijd

De eerste oeverzwaluwen komen in maart aan en doortrek vindt plaats tot in mei. Vanaf juli ontstaan gemeenschappelijke slaappleatsen, doorgaans in rietvelden. Enorme concentraties met tot 100.000 oeverzwaluwen, zoals gekend van Flevoland rond 1970, worden niet meer geteld. De meeste kolonies worden in augustus verlaten. In dezelfde maand, en in september, wordt ook doortrek opgemerkt.

Broedbiologie

Een tot twee broedsels per jaar, meestal 4-8 eieren, met een broedduur van 14-17 dagen. De nestjongen periode bedraagt 20-24 dagen. De eileg is van eind april tot midden augustus, met een piek van het eerste broedsel in de tweede helft mei en het tweede broedsel daarna meer diffuus. Na half juli zijn de kolonies doorgaans minder bezet (tweede broedsel). Begin september kunnen zich nog jongen in de holen bevinden. Holen worden soms ook bezet door o.a. ringmus, pimpelmees en ijsvogel.

Telmethode

Minimaal eenmaal bewoonde nesten tellen tussen de datumgrenzen 20 mei en 15 juli, bij voorkeur in de tweede helft van juni. Tellen kan men gedurende de gehele dag. Bewoonde nesten zijn herkenbaar aan de diepe gang (einde niet zichtbaar), slijtplekken (pootafdrukken) in holopening, ontbreken van spinrag ne/of planten voor het hol, gave nestopening (niet ingestort of uitgesleten) en na half juni het geluid van piepende jongen of aanwezigheid van bedelende jongen in de nestholte.

De nesten in kleine kolonies kunnen eventueel worden uitgetekend op een situatieschets en dan vervolgens per nest nagaan of het bewoond is. Een telling aan de hand van rondvliegend vogels is te onnauwkeurig. Hoogst aantal gelijktijdig bezette nesten in de periode aanhouden.

Aantal broedlocaties in Bergeijk en bezetting:

	Locatie	coördinaat	Aantal nesten
1	Wetering Westerhoven	156054 370976	0
2	Beeken Westerhoven	155902 370132	0
3	Burgh. Aartslaan 47 Bergeijk	154532 367614	Ca 10

Foto locaties 1 Wetering Westerhoven:

Foto locaties 2 Beeken Westerhoven:

Foto locaties 3 Burgm. Aartsiaan 47 Bergeijk:

Opmerkingen

Zoals te zien is op de foto's zijn locatie 1 en 2 geheel begroeid, de wanden zijn niet verticaal genoeg, niet onderhouden en niet functioneel, zoals blijkt; de oeverzwaluwen komen hier niet. Locatie 3 is mooi recht, weinig begroeiing, de grondsamenstelling is van goede samenstelling om het nest uit te kunnen uitgaven.

De oeverzwaluw wil ook wel gebruikmaken van kunstmatige oeverzwaluw wanden, die bestaan uit betonwanden met geboorde hopen. De hopen dienen dan elk jaar opnieuw te worden schoongemaakt en opnieuw te worden voorzien van aarde, die de vogels dan later zelf weer uitgraven.

Door extra graafwerkzaamheden treden soms verplaatsingen binnen het broedseizoen op. In gemeente Reusel heeft men al ervaring met een kunstmatige oeverzwaluw wand op de visvijvers, en met succes.

Conclusie

Er is in Nederland een lichte toename van het aantal oeverzwaluwen sinds 1990. Echter na 2007 is de trend weer iets dalend. Aantallen van voor 2019 zijn mij in Bergeijk niet bekend. Helaas moet er op het gebied van de oeverzwaluw nog veel gebeuren. Enkele nieuwe locaties maken, liefst met kunstmatige oeverzwaluw wanden en jaarlijks onderhoud plegen. Mooie locatie zou kunnen zijn visvijvers Bergeijk of Waterlaat. Onderhoud zou door vrijwilligers gedaan kunnen worden.

Literatuur en media

SOVON Vogelonderzoek Nederland

Foto's Hans van Nunen

VGW De Kempen

Opgemaakt op 1-8-2019 door:

Hans van Nunen

Churchill-laan 34, 5571AB, Bergeijk

Tel: 0627443884, mail: j.nunen6@upcmail.nl

